

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.
A SZABADELVŰ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

SZERKESZTŐSÉGI IRODA:

Rózsater, Kardos-ház, 16. sz. alatt.
Ide intézendő a lap szellemi részét illető minden közlemény. Kéziratok levelek vissza nem adandók. Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől fogadtattak el.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben hához hordva vagy vidékre postán küldve:
Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft. — Negyedévre 2 ft 50 kr. — Egy hóra 1 ft.
HIRDETÉSI DÍJ:
Ot-hasbas postaior egyenes bejuttatású 5 kr. — Bélyegdel minden hirdetésért külön 30 kr. — Kijelentés 4 hasbas postaiorért 30 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

Rózsater, Kardos-ház, 16. szám.
Ide küldendők az előfizetési pénzek, a kiadás körüli panaszok és ahirdetmények.

A sértésről.

— Mit nevezhetünk sértésnek? Egy általában, mi értelme van e szónak »sértés« avagy »sérelem«? Az, ha valakinek fájdalmat, kellemetlen érzést szellemi avagy anyagi kárt okozunk. Készakarattal, avagy véletlenül. Ha véletlenül történt? Könnyen megbocsátható; de ha kész akarral történt? Nehezebben. Semmi esetre se lehet azonban sértésnek nevezni azt, ami az illetőnek hasznára, javára, avagy kisegítésére történt.

Ha valakit arcul ütök? Az már a legnagyobb sértések közé tartozik, — de ha például orvos teszi azt, gyógyítási szándékból, mint ahogy a megmerevedett állagnál szokás, avagy volt szokás eljárni: az bizonyosan nem sértés.

Ha valakit a hajánál fogva cibálók? Az mindenesetre sértés, de ha az a valaki fuldoklik és én hajánál fogva húzom ki a vízből, az nem sértés, hanem örök hálaforrásra kötelező jó tétémény.

Ha én egy elegáns hölgyet egy dézsa vízzel leöntök? Az sértés; amde ha annak a hölgynek ruhája ég és akkor öntöm le egy dézsa vízzel: az mentés, jó tétémény.

És amely jogász most már nekem azt mondja, legyen az Hodossy, vagy akárki a világon: hogy Tiszta Kálmán, mikor ama téren: de a társadalom békéjére veszedelmes röpiratot lefoglaltatta, törvényt sértett? Hát az holt betűkből, ügyvédi szárszállhatósággal és vas kalapos pedantériával lehet törvényt sértésnek magyarázni, amde a tisztán látó józan ész előtt nem lehet, mert az azt mondja a fejük lágára esett tudós uraknak: Menjete ki a ti okoskodástokkal a pokolba.

A 48-iki sajtótörvények, — ha úgy volna — hogy az e féle nyomtatványok lefoglalását nem engednék meg? Ez esetben a gonosztervek törésaiul szegődtek volna. Mi után pedig a törvény, mely kell hogy maga a becsület legyen, ily társasághoz bilineselten nem érezheti magát jól, az a ki őt, adandó alkalommal e társaságtól megszabadítja, nem sérti. Vagy ha a törvény, hibásan kijelölt pozíciója következtében, egy rázkódás alkalmával rohanni indul befelé, és pedig azonképen, hogy hivatásával ellenkezően ne védjen, hanem tiporjon, és egy arra hivatott kéz ekkor segélyére siet s a törvényt ama inkonzekvenziától, hogy a társadalom feldulását elősegítse, megmenti: az nem követ el törvényt sértést; még akkor sem, ha

egy a körülmények hullámaiban fuldoló törvényt hajánál fogva ránt ki onnan.

Már pedig, ha úgy volna — mondok — hogy 48-iki sajtótörvényeink nem a társadalom épületét mentenék a gyújtogatóktól, hanem a gyújtogatókat a társadalom kirendelt őreitől, akkor hivatásukkal szemben visszas helyzetbe jutottak volna s ha egy sürgős pillanatban úgy esik, hogy e helyzetből ki mentetnek, semmi esetre se lehetnek megsértve. A minthogy ily körülmények közt sértést involválni nem lehet.

Egyébiránt az ellenzéki vádaskodók is odáig mentek, hogy: miután jó szándékból tette a miniszterelnök a mit tett, mentessék fel, de a jövőre való tekintetből, hogy t. i. e dolog precedenst ne alkosson, mondják ki: hogy törvényt sértés lett elkövetve.

Éppen a jövőre való nézve nem mondanám ki. Mert ismét történetik olyasmi, hogy a kormányt valami helytelenül értelmezhető törvény nagy bajok elhárításában akadályozhatná, és neki meg kellene engednie, hogy a baj bekövetkezzék.

Arra való a felelősség, hogy a miniszter, ha rá sül, hogy a törvényt közakarattal, rossz szándékkal sértette meg és hazájának bajt okozott vele, szóval nem jót cselekedett, hanem rosszat: vád alá legyen helyezhető és el legyen ítélt. De mert lépten-nyomon tapasztaljuk, hogy hibásan formulázott törvény nem egy van, de hogy e hibára oly pillanatban jöhet a kormány midőn minden késedelem nagy veszedelemmel jár, — tehát hogy akkor saját felelősségére, ha bár meg nem engedve is, de tehessen: mert felelős miniszteriummal egész más a helyzet, mint az önkény uralom alatt. A feleletre vonható miniszter mindig ovakodni fog attól, hogy törvényt sértést kövessen el de ha magasabb, országos avagy nemzeti szempontok hívnák föl, sőt köteleznék rá, mint hazafinak, saját felelősségére el kell követnie, de már ez ekkor nem törvényt sértés, hanem a rossz törvénynek megvilágítása, s a veszedelem elhárítása. És valóban, igen szánandó parlament lenne az, mely a különbséget a kormány jó avagy rossz szándéka hazafias avagy hazafiatlan eljárása közt megtenni ne tudná, és a szerint ne ítélné.

Mert mondok, a szónak »sértés« — semmiféle tudomány által el nem esvarható nyelv és lélektani értelme van, melyet hogy valaki nekem magyarázzon, ahoz nem kell neki jogásznak lennie, valamint az sem

sükséges, hogy Hodossynak hívassék, mert a sértést mindig a szándék, az intentio magyarázza meg: jó szándékból kiindulva, és jót cselekedve tehát, pláne mentést követve el, sérteni nem lehet. Ha Tiszta Kálmán mindjárt azonképen cselekedett volna is, hogy nem a törvény betűi szerint járt volna el, mindenesetre a törvény szellemében járt volna el, mert a törvény rosszat nem akarhat és a társadalom veszélybe döntését nem mozdíthatja elő. Miután pedig az 1848-iki sajtótörvények a nyomtatványok nyilvános árulhatása felett nem rendelkeznek és mert aki nyilvánosan akar árusítani, ahoz csakugyan rendőrségi engedély szükséges, hát amit a rendőrség nem enged meg azt nyilvánosan elárusítani nem lehet, miután pedig az egri atyafinak rendőri engedélye csakugyan nem volt, hát hogy merészeltette ő kenne az ő főrczmunkájának nyilvános árulását.

Itt egyébiránt ismét csak a kötekedő pártokodással állunk szemben. Régen nem volt már heez, hát azt akartak csinálni, életjelt akartak adni magukról. Hogy pedig annak az életjelnek mindig fiaskóval kell végződnie, hát annak az olyan okos vármegyek mint Heves is, lehetnek a megmondhatói

Országgyűlés.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, nov 27.

A ház ma legelőbb is a hevesi kérvényt tárgyalta folytatólagosan, illetőleg meghallgatta ez ügyben a zárbeszédet. Berzeviczy Albert előadó az ellenzéki szónokok beszédeire tette meg észrevételeit tetszéssel fogadott beszédbe. Polonyival szemben megjegyezte, hogy nem a szabadelvű, hanem a függetlenségi párt élnoke látta szük ségesnek qua pártelnök egy nyilatkozatban rectifikálni a szébal antisemitikus voltáról nagyon is elterjedt nézeteket; s ugyancsak a szébalnak, nem pedig a szabadelvű pártnak irtak meg Turinból, minő állást keljen foglalnia a zsidókérdésben. Utána Polonyi Géza beszélt, ki beszédközben elkezdett személyeskedni Hegedűs Sándor ellen, Hegedűs a ház élénk tetszésnyilvánításai között adta meg a visszautasító választ e támadásra. Persze, ezen tárgyalás sem folyhatott le a nélkül, hogy Szilágyi Dezső szavainak félre magyarázása címén fel ne szólaljon. Végül Hodossy Imre indokolta röviden indítványát.

Erre következett a névszerinti szavazás, melynek eredménye a következő: a kérvényi bizottság határozati javaslata mellett szavazott 157, ellenle 102, távol volt 153 képviselő. Elnök és a hor-

vát képviselők nem szavaztak. E szerint a kérvényi bizottság javaslata 55 szótöbbséggel elfogadtatott. A szavazás eredményének kihirdetése után nemsokára Tiszta Kálmán a terembe lépve, hosszasan és lelkesen megéljenztetett.

A többi kérvények is mindenben a kérvényi bizottság javaslata szerint intéztettek el. Ezután a legközelebb elfogadott törvényjavaslatok olvastattak fel harmadszor és fogadtattak el. És most Pauler miniszter adta meg a választ Mezey Ernő interpellációjára. A miniszter választát, melyet alább közlünk, a ház feszült figyelemmel, nagy érdeklődéssel hallgatta végig s több helyütt élénk tetszésnyilatkozatokkal és hosszú eljenzésekkel szakította felbe.

A miniszter beszéde Mezey tett némely észrevételeket, melyek itt-ott a szelsőbal részről zugást idéztek elő.

Mezey nem vette tudomásul a miniszter választát, ki újra szót emelt s Mezeyvel szemben a maga szavait rectifikálta. Felszólt még személyes ügyben Verhovay is, kijelentve, hogy Bary vizsgálóbíróval semmi összeköttetésben nem áll, mire Mezey kivételével az egész ház, pártkülönbség nélkül tudomásul vette a miniszter választát.

Pauler miniszter válasza Mezey interpellációjára a t-eszlári ügyben.

Pauler Tivadar igazságügyminiszter: T. ház! Mezey Ernő képviselő ur a tiszta-eszlári ügyben következő kérdést intézte hozzám:

Mivel indokolhatom én azt, hogy elneveztem, miszerint a nyiregyházi törvényszék a tiszta-eszlári ügyben a vizsgálatot nem királyi törvényszéki bírora, hanem aljegyzőre bízza? Hogyan nevezhetem én azt el, hogy a törvényszék Scharf Mórictot, amár bünrészséggel gyanúsítva és vádolva nem volt, több hónapokig fogva tartotta? Mert néztem én el, hogy a vizsgálóbíró a vizsgálati adatok közlése által, a vizsgálat menetét, úgy szólván a szenvedélyek és indulatok áldozatává tette? Tettem-e aziránt intézkedést, hogy a főügyész az „Egyenlőség”-ben megjelent s a vizsgálóbíró nagyban compromittáló czikk miatt indítsa meg a sajtóper? És végre, szándékomban áll-e a történetek után a tiszta-eszlári u. n. ügynek elbírálására más törvényszéket delegálni?

Ezen kérdésekre van szerencsém a következő válaszolni. Az ország törvénye és az előleges bünt. elj. szabályok szerint a vizsgálóbíró a törvényszéki élnök határozata meg. Az élnök azt rendszerint törvényszéki bírák sorából, kevésbé fontos esetekben a jegyzőkből választja.

Kire bizza tehát az élnök a vizsgálatot, azt neki a feljelentés vagy az ügyész indítvány alkalmával, tartamának mérlegeléséből meg kell ítélnie s a szerint vizsgálóbíró meg határozni, kirendelni.

A tiszta-eszlári ügyben a vizsgálat, amint tudva van, a község előjárására által Soly-mosy Eszter anyjával felvett jegyzőkönyv alapján, mely május hó 7-én benyújtott, indult

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

A veres kakas.

Családi jelenet.

Irta: Anatole France

Jaqueline három hónapos és husz napos volt, midőn fogalma támadt arról, hogy mi a szép és pedig a következőképen.

Az ebédőben ültünk. A terem azzal hivalkodik, hogy van rajta valami ódonzerű és pedig azon a jogon, hogy látható ott mindenféle stylizált edény. Jaqueline mamája, mint igazi párisi nő, hódolt épen a régiség divatjának, s e szerint rendezte el a dolgokat megfelelőleg. E felig elavult szobában, a melynek ódságában a mi ósátyáink teljesen ártatlanok, Jaqueline a maga fehér ruháskájában annál üdebb képet nyújt. „A természet legtrissébb fajtájú gyümölcse!”

Az öreg, utánzottan füstös képek, a nehez rézemezek s a hamisított fayence edények teljesen érzéketlenül hagyják Jaquelinét. De föltehető, hogy mind e tervszerűleg összehalmozott apróság egykor bizarr, különös, bájos képeket fog megteremtenei az ő fejeckéjében. Képezte fölédred: s ezt azon gyakorolja, a mit mindennap lát, formaérzék izléssé nemesül, a mely megszépíti az életet s az ember szívét öröme gyulasztja.

Mindekkoráig Jaqueline a kedves kis Bacchust sem tartja érdemesnek egy moso-

lyára. Három hónapos és husz napos korában persze, hogy egyoldalú az ember, s hajlandó az ily dolgokat a komoly oldalukról tekinteni.

S megtörtént egyik reggelen, — a regg szürke volt és homályos, de azért szelid és kellemes, — hogy mi együtt ültünk a reggelinél és csevegtünk, mint a hogy csevegek olyan emberek, a kiknek semmi mondani valójuk nincsen. Az ilyen ritka, édes órákban olyan előtünk az idő, mint a puha folyásu lassu patak, a mely egyenletes simasággal halad tova. Látjuk siklani a hullámokat, s minden szó, a mit kimondunk, olyan mint a kavics, mit az áramló vízbe dobunk. Azt hiszem, arról beszélünk, hogy a Jaqueline szeme milyen színi; ez a tárgy, fiatal szülők előtt kimaríthatetlen.

— Olyan kék, mint az égboltozat, — mondá az asszony.

— Ragyog, akár a zománcoz arany, — mondám én.

— Csillog, mint a tengeremély zöldje, — ő.

— S úgy nevet ránk, akár a pirított májnak a leve, — én.

— Csodálatos, megmérhetlen mélységű szeme van, — állított egyetértőleg mind a ketten.

Ugyan e pillanatban megjelent Jaqueline, szeme most a nap színéhez hasonlított, mersélt, de nem boros szürke. A peszrája karján jelent meg.

Az illenőség ugyan határozott dajkát rendel. De Jaqueline e tekintetben utánozza

a gödölyeket és a borjakat; ragaszkodik anyához. Tudom ugyan, hogy az ilyen hallatlanul kezdetleges állapot mellett szokásos, leg alább a látszat kedvéért egy áldadát tartani. Az áldada aranyos hajtüket s hosszú piros szalagokat a főkötőjén, épen úgy, mint egy valóságos dada; csak a teje hiányzik. S ez csak a csecsemő dolga, másnak hozzá köze nincsen; de a tük és a szalagok, a mik ismertető jelei a dajkáknak, azok láthatók mindenki által, s van hozzájuk köze mindenkinek. Ha tehát valamelyik anyának az a különös gyöngye, hogy gyermekét maga táplálja, akkor, hogy szégyenét elrejtse, áldadát tart.

Csak hogy J. queline mamája megmondatlanul könnyelmű teremtés, aki a látszat tudásának legfőbb kellekeit is figyelmen kívül hagyja. Jaqueline peszrája paraszt leány, aki otthon nőtt fel hét nyolcz apró testvérkéjével. Mikor legelőször jött Párisba, azt írta szüleinek, hogy látta a világ legnagyobb és legszebb reketit. Hiszen van itt egyéb szép dolog is, de Páris a világ királynőjévé egyedül a retek tettek. S ez ártatlanságban rokonságot érzett a gondjára bízott gyermekkel, aki eddig csakis az üveget és a lámpát méltatta figyelmére.

Mihelyt Jaqueline megjelent, fölélénkült az ebédől. Elibe nevtünk a kicsinek, s ő visszanevetett miránk. A szeretettel tölt szivek hamar megértik egymást. Az anya elibe nyujta gömbölyű fehér karját, és Jaqueline ugy csapkodott kezeivel a levegőben, mint valami ügyetlen madzagon rángatott fabáb; kurta, vastag

ujjcskáját széjjelterpeszté egymáshoz, a mik mint megannyi apró rózsaszín szarvacsák kukucsaikat elő ruháiból. A mama ölebe vette gyermeket, mi egymásra néztünk, nem gondoltunk mellette semmire a világon, s azért éreztük, igazán a magunk boldogságát. De hát az ilyen gondoktól ment boldog állapot sokáig nem tarthatott. Jaqueline fölbe hajolt az asztalnak, olyan kerekre nyitotta szemét, a menyüre csak lehetett, s karjaival kapálózott akár a szelmalom. Tekintete csodálkozást és meg-hökkenést fejezett ki, s vonásainak annyira bájos bambasága fölött szellemi izgékonyaság tükröződött vissza.

S mellé adott olyan hangot, mely az álmétkodó madár kiáltásához hasonlított.

— Tán megszurta magát valami tüvel, gondolá az anyja; ezek a biztosító tük olyan kevés biztóságot nyujtsanak.

Dehogy; egyáltalán nem a bizonytalan biztósági tük volt, ami a gyermeket fölzigatta; a szép iránt fölébredt szeretet volt az!

A szép iránti szeretet, három hónapos és husz napos korában?

Figyeljünk jól: felig kicsuszva az ölelő anyai karok közül, Jaqueline neki feszítette ökleit az asztalnak, vállait fölérőltette térdei segélyével, s szuszogva, lihegve, erőlködve göröcső kapaszkodás után sikerült neki erősen magához szoritani egy tányért. — Valami közönséges német munkás pingált erre a tányerra egy vörös kakast.

S ezt a kakast hatalmába akarta keríteni Jaqueline; uem hogy megegye, szó sem lehet

meg. Annak a jegyzőkönyvnek, mely a feljelentést tartalmazta, tartalma olyan volt, hogy a mint a törvényszéki elnök kijelentette, azt fontosnak egyáltalán nem tartotta, annak semmi fontosságát nem tulajdonított. És annál fogva, miután a vizsgáló bírák egyike beteg, a másika pedig, kit a vizsgálatokkal meg szokott bízni, távol volt, a vizsgálatot az idősebb ideiglenes helyettesre, Bary József aljegyzőre bízta. (Helyeslés.)

Az ügy folyamában annak jelentősége mindinkább emelkedett. Előre nem látható dimenziókat vett föl és érdeket keltett. Annak az indoklására, hogy miért bízta a vizsgálatot Bary József aljegyzőre a törvényszéki elnök, általam felszólítva az imént általam megjelentetett körülmények felsorolása mellett kijelentette, hogy azt annyira valószínűtlennek, sőt hihetetlennek találta, hogy ő annak fontosságát a maga részéről akkor nem tulajdonított. Később az ügynek fordultával, a közérlelő felkeltével, többé, úgy mondja, nem ruházhatta át másra, nemcsak hogy a vizsgálatnak szülei melyek az illetőnek kezében voltak, az áthelyezés által ne diffundáltassanak, hanem azért is, mert ő legnagyobb gyanúsításoknak tette volna ki magát, hogyha később a vizsgálatot másra ruházza. (Helyeslés.)

Hozzájárul a t. ház, hogy a bírák közül többen vannak, kik a vizsgálatot vagy egyáltalán nem, vagy ritkábban foglalkoznak; figyelemmel kellett lenni azon körülményre, hogy a végtárgyalásnál a kellő számú bírákat tartva fenn maga számára; azonkívül az imént megnevezett vizsgálóbíró már több ízben, azelőtt már a kisvárdai járásbíróként vizsgáló alkalmával ügyességének, pontosságának és teljes megbízhatóságának több ízét adta. (Helyeslés.) Az elnök pedig hozzá tette, hogy ő közel harminc esztendőre szolgálatban álló férfi, meg tudja és meg bírja ítélni az illetőnek képzettségét, s emellett a felelősséget ezen tetteért tökéletesen magára vállalja. (Helyeslés.)

En, t. ház ily körülmények közt nem tarthatnám indokoltnak, hogy a törvény által a jegyzőknek adott joggyakorlatába beleavatkozzam (Helyeslés.) és nem tartom indokoltnak, hogy én akármily mérvben ezen ügyben a vizsgálóbíró kinevezésére befolyást gyakoroljak; felelőssége pedig a törvényszéki elnöké annál kevésbé vonható, mert a felhozott indokokon kívül a vizsgálóbíró ellen sem az ottani kir. ügyész, sem pedig az oda kirendelt ügyészi helyettes, sem végre, miután a vádlottak védőket neveztek, ők maguk kifogást nem tettek; sőt az utóbbiak, ha bár több panasszal éltek is, a vizsgáló bíró ellen, azon beadványokban, melyet úgy hoztam, mint a törvényszékhez intéztek, és a melyet a hírlapokban is közzétettek, határozottan kijelentették, hogy a más vizsgáló bírók kijelölését nem óhajtják, nehogy a vizsgálatnak netán rejtek kedvező sikerében változás idéztesse elő. (Helyeslés.)

Másik kérdés volt, hogy nézhettem el a törvényszéknek azon — törvénytétést, hogy Scharf Móriczot hónapokon át, habár bünrészességgel nem volt vádolva, fogva tartotta?

E tekintetben meg kell értenem, hogy eleintén Scharf Móricz, ha nem is bünrészesség, de esetleg a bűn palástolás gyanújában állott, nem Scharf Móricz valamósa szolgált bizonyos személyekre irányuló gyanu okával, kiindulásul, hanem azon kisebb testvérének elbűvélése, melyet ő a faluban tett.

Ezért Scharf Móriczot néhány napig a közséki előjáróság felügyelete alá vette és március 22-től 29-ig előleges letartóztatás alá tette. Tehát nem hónapokról, hanem néhány nappól lehet szó. Mikor az előleges letartóztatás meg lett szüntetve, akkor a vizsgálóbíró a fogház rendtartás 13-dik §-a értelmében, mely azt rendeli, hogy valamely fogoly gyermekei koruk, testi alakuk vagy egyéb viszonyainál fogva külön gondoskodást tesznek szükségessé, a bíróság akkor vagy a bíróság vagy a politikai hatóság azoknak elhelyezéséről intézkedik és a szükséges lépéseket megteszi.

Meg is tette a vizsgálóbíró, midőn ő

megszüntette az előleges letartóztatást és megkereste Szabolcs megye alispánját, hogy ezen fiúnak elhelyezéséről gondoskodjék; addig pedig, míg az alispán nem intézkedett, a kir. ügyésznek hozzájárulásával, nem ugyan fogva, nem is a fogházi szabályok alkalmazása mellett, de ott a hol a fogházörök vannak elhelyezve, tartatott.

Az alispán helyi helyen nem rendelkezvén, megkérte az ügyészséget, hogy a fiu ott maradjon, ott tartózkodhassék — a mint magát kifejezte — személybiztonsága szempontjából is. Ott maradt addig, míg a királyi főügyész kezdeményezése folytán átvette az alispán, a kinek már most felügyelete alatt még jelenleg is a vármegyházában elmeztetik és tartatik.

Igy lévén a dolog, a kir. törvényszéknek én nem nézhettem el semmi intézkedést, mert az ez ügyben nem is intézkedett. A fogahtárfelügyelet első sorban az ügyészséget illeti. A vizsgálóbíró megkereste a politikai hatóságot, a politikai hatóság megkereste az ügyészséget, hogy addig, míg alkalmas helyiségről nem intézkedik, ott tartsa, de nem mint foglyot, nem mint a fegyházi szabályok alatt álló egyént. Miután a kir. főügyész az eltávolítást elrendelte aki valamint a kir. ügyész is, annál kevésbé vádolható, mert a kir. ügyész csak addig tartotta ott, a míg más elhelyezésre alkalom nem akadt, a főügyész pedig épen az eltávolítást elrendelte: akkor, mondom átadván az alispánnak, ezeket sem lehet semmi felelősséggel vádolni. Utóbban azonban a védők kifogást tettek ugyanezen intézkedés ellen, de kihallgatván szülei, azok abba belenyugodtak, t. i. a politikai hatóság az intézkedésébe, mert hiszen akkor már többé fogházban nem tartatott.

Az interpelláció harmadik kérdése az volt, hogy miképpen nézhettem el azt, hogy a vizsgálóbíró közölni a végzéseket s a vizsgálati titkokat, azokat az indulatnak ugy szálván áldoztatva, martalékává tette, azoknak befolyása alá helyezte.

A nyiregházi törvényszék elnökének határozott kijelentése folytán állíthatom, hogy a vizsgálóbíró sem végzéseket nem közölt, sem vizsgálati iratokat újságokba közzé nem tett.

S z a l a y Imre: A királyi ügyész tette. (Zaj.)

Pauler Tivadar igazságügyminiszter. Mondom, se nem közölt, se pedig azokat el nem árulta. Hogy és miként jutottak ki ezek a hírek, ezt bizonyítani, azt constatálni nagyon nehéz, főképp, ha szem ügyre vesszük azt, hogy amint az elnök mondja, a Nyiregházán és Tiszá-Eszlárán megjelent számos tudósítók ugy szólván a vizsgálóbíró után is nyomozást tartván, az általa kihallgatott tanukat újra kihallgatták, (Élénk derültség) ott, a hol a ténny a név aláírásánál fogva constatálni lehetett, ott a megfelelő intézkedések megtörténtek.

En részéről mind a törvényszéki elnököt, mind pedig a kir. főügyészt figyelemzettem, hogy intézkedjenek, miszerint a vizsgálatra befolyással levő tények idő előtt a közönség elé ne jussanak. És igen helyesen mondja véleményem szerint a törvényszéki elnök, hogy a vizsgálóbíró, akit arról vádolnak, hogy a vizsgálat sikereinek biztosítására törvényben tiltott eszközökkel is élt volna, hogy a vizsgálóbíró igen észszerűtlenül cselekedett volna, — sőt a maga csejjelelését, t. i. a vizsgálat eredményének biztosítását meggyújtotta volna, hogyha ő idő előtt a közönség elé maga jutattja azon tényeket, a melynek fonalán jutott sokkal könnyebben és sikeresebben juthatott a vegegyedmenyhez, mintha azok már előre tudva és közölve lettek volna. (Helyeslés.)

A t. interpelláló ur azt mondja, hogy bizonyos irányu árramlattal szemben az igazság legfőbb érdeke lett volna, hogy a nyomozás, a bírói eljárás, a szenvedélyek illetékeltelen befolyásától megóvassék.

Teljesen osztozom ezen nézetben, csak hogy egy lépéssel tovább megyek nemcsak egy irányu, hanem minden irányu befolyástól. (Élénk helyeslés) mind a közvadtól, mind a vizsgáló, mind az ítélő bírákat, mind a védőket meg kellene óvni mert senki sem sajnálja jobban, mint én, hogy azok által, a mik idő előtt közhírré

té ettek, a vizsgálatnak a lefolyása és sikere nagyban veszélyeztetve lesz. De szemben a szabad sajtóval, nekem eszközeim nem voltak, hogy én azt előre meggátolhassam. (Mozgás a szélsőbalon.)

A miniszter most áttér azon kérdésre, hogy intézkedett-e, miképen az „Egyenlőség” ellen Bary vizsgálóbíró sajtópört indíttson. Erről, holnapi lapunkban.

Nem csak az amerikai verseny . . .

(—z.—) A „Nemzet” című lapban, egy gazdasági vándor tanítótól igen érdekes jelentést jelent meg, mely a magyar gazda konzervatív természetét igen hűen festi, s azon tévhitet, mintha Magyarországon nem lehet más képen gazdálkodni csak úgy, amint őseink is gazdálkodtak, mert hát azok tudták hogy miért gazdálkodtak úgy és nem másképen. Miután pedig gazda közönségünknek uralkodó ezen ma-kacság nagyon veszedelmes, annál inkább veszedelmesebb pedig mert az amerikai verseny napról-napra hatalmasabb mérvet ölt, amely verseny pedig az esetben, ha annál amit jelenleg produkálunk, többet produkálni nem leszünk képesek, — nagyon vézertes lehet, — igen jól fogja tenni a kormány, ha ama jelentést meghallgatja és kellő súlyt fektet reá. Jövőre mi is bővebben foglalkozunk e tárggyal, most azonban az amerikai verseny veszélyének szintén kitett malomiparról akarunk szólni.

Nálunk ugyanis, a malomipar akkor indult lendületnek, mikor az még a nagy világon elterjedve nem volt, s a lisztnek a kereskedelemből való nagyobb mérvű behozatalát, ugy szólván mi kezdtük meg. És akik jókor és ügyesen kezdtek, nagyobb külföldi, kivált pedig az amerikai konkurrenzia hiányában meg is gazdagodtak. Az általunk megindított ezen kereskedelmi ág azonban csakhamar figyelmet keltett, a figyelem konkurrenzákat szült, és pedig igen veszedelmes konkurrenzákat mert: a malom technika az óta nagyot haladt, s a mi régebbi időkben készült malmaink ezen technika tekintetében a most keletkező külföldi malom után állnak. Azonfelül a most épülő külföldi malomoknál az építkezés is sokkal praktikusabb, a helyiségek kiválasztása pedig pláne. Na persze, mikor a mi malmaink épültek és a dolguk nagyon jól ment, ki törődött akkor holmi oly kicsinyiségekkel mint például a fuvar is; ki gondolt akkor arra, hogy ez a kiadás valamikor nagy rubrikát fog képezni, és szintén egyik oka lesz annak hogy a keletkező amerikai és külföldi konkurrenzát ne álljuk ki.

A külföldi gőzmalomok például csak is közvetlen a vasutak, vagy hajókázható folyók mellett épülnek, és pedig úgy, hogy a fel- és lerakodás mindjárt a vasuti kocsiból vagy hajókról történhetek. Eppen ezért, a sinek egészen be, a malomok alá futnak, épen ugy a csatornák, hogy a rakományt ne kellésék czipelni semeddig, ami mázsánként 30—30 krajczár különbséget is tehet, ami pedig nagy dolog.

A külföldi újabb malomok másik előnye az, hogy kevesebb korpát töklisztet produkálnak, a nélkül, hogy az érték tekintetében észrevehető volna, ami szintén egy összegecskét teszen mázsánként.

A harmadik előny pedig, különösen a legújabb amerikai malomoknál, az, hogy nem nyolcz fele lisztet produkálnak, mint például a mi malmaink, hanem csak három felét: egész finomat, középszerűt és harmadik fokut-

Ez pedig óriási idő nyéréssel jár, és amint ki van mutatva, még kapósabb kezd lenni mint a magyar melynek nyolcz fele kvalitása közt nem ismerik ki magukat az emberek, a malom technikai építészeti és gyakorlati előnyösebb berendezésénél fogva pedig sokkal olcsóbb

Eddig a magyar lisztet a külföld több helyein leginkább azért keverésre használták, legkivált pedig azon helyeken, hol az ugy nevezett raganyag (Kleber) nincs meg a lisztben s így azt finomabb sűteményekhez használni nem lehetett. Ez az anyag azonban megvan az orosz buzában is, az amerikai búzában is. Azok tehát, kik eddig a magyar lisztre voltak szorítkozva, azt gondolják: Miért adjuk mi a hasznót a magyar malom iparnak? Alapítsunk malomipart magunk. Itt az orosz buza, itt az amerikai buza.

Tehát ebben rejlik a magyar malomiparra nézve a veszedelem. Ha azonban a magyar malomok technikai szerkezetén javítva lesz, és az annyi fele foku liszt készítésével felhagyhatnak, a külföldi verseny ismét tul lesz szárnyalva általunk, mert először is: Amerikában a munka igen drága, másodsor pedig a külföldi malomok a búzát messze földről szállítják maguknak, míg mi a kitűnő buza természetes kellő közepében vagyunk! Addig pedig, míg a növekedő amerikai és orosz produktio ezen előnyüktől is megrabolna, azt hiszem, gazdasági fejlődésünk szintén odáig fog haladni, hogy sokkal többet produkálván mint jelenleg, ki fogja egyenliteni az árcsökkenést. Hanem az égető szükség most az, hogy a malomok csináljanak valamit, amint hogy hiszem miszerint csinálni is fognak és nem hagyják magukat a külföld által lejáratni akkor, mikor a buza természetes közelségének ezen előnyével még sem igen dicsekedhetik egyik sem.

Irodalom és művészet.

◊ **A m. tud. akadémia könyvkiadó vállalatának pártoló tagjaihoz!** Az akad. könyvkiadó vállalat pártolói, tisztelettel értesítettek, hogy az 1882. évre eső könyvilletménynek szétküldendő munkái a következők:

A történelmi (első) sorozatból: Vámbéry Ármin: A magyarok eredete. Ethnologiai tanulmány. II-ik, a művelt nagy közön egy igényéhez alkalmazott népszerű kiadás. Egy kötet. Teljes. Symonds J. A. A renaissance Olaszországban, fordította Pulszky Károly. II. kötet.

E sorozat ára díszesen kötve 4 frt 80 kr. Az irodalmi (második) sorozatból: Szász Károly. A világirodalom épszei. II. kötet. T a i n e H. A. Az angol irodalom története. Fordította Csiky Gergely. II. kötet.

E sorozat ára díszesen kötve 3 frt 80 kr. A jog- és alamtudományi (harmadik) sorozatból: Angol közgazdasági értekezések gyűjteménye. Fordította Földes Béla. Egy kötet. Teljes. T a i n e H. A. jelenkori Franciaország alakulása. Fordította Dr. Toldy László. II. kötet. E sorozat ára díszesen kötve 3 frt 80 kr. Mind a három sorozatnak (6 kötet) ára 12 frt 40 kr.

A postadíjak a pártoló tagok által fizetendők. Ezenul a vállalat illetményei utánvéttel nem küldetnek szét. Azért tisztelettel felkérjük a t. cz. pártoló tagokat, hogy évi díjukat f. év nov. 30-ig postai utalvány által bermentve előre beküldeni sziveskedjenek. Egyuttal oly kérelemmel fordulunk minden pártoló taghoz, hogy hatáskörében oda törekedni sziveskedjék, miszerint ezen vállalat pártolói minél több új taggal szaporodjanak. Ha minden pártoló tag egy új tagot is nyer a vállalat részére, már meg-

becsülhetlen szolgálására. Aláírások a j. gadtatnak. Budapest. A m. t. a. k. d. k. s. á. g. a. — E jelen olvasónk figyelmébe

Boleznal neszerzőnek tíz éretott ki aláírási felh. Jászberény és Vidlokról Simonffy Kálkozott. „E szerzem bíralatot; de tartal tesznek. Nem affiösszetakolt melodirosi újabb és legujeleget hallhatunk, lnak zenei formábat. E dallamok jobbirnak, melodicusmatuak. Mindegyiklüket s a mai ferdmár ez is érdem“ előfizetni lehet ifj. kedésében is.

◊ **Megjelent** kiadásának 14-ik füadja ifj. Nagel Ottó ház épületében. Ezmas fűzet ára 30 k, a munka első felkőható. Ara 3 frt.

Na

A kaszál

királyi város törvéndik évi november 9 órákor folytatva Targy: a c s e r e k zés: Ha ezen nap délelőtt be nem fepokon, a délelőtti órhívás nélkül tárgyal november 25. P o l

A szabade aratott Nagyvárad bizottságban megübedavelt párti jelölté 48-as pártból senki

A tisztvisel hó 7-én a „Bika“ v tandó z e n e s t á r n hivatok ma székulban közölt program kezünk a zenészetit is elvezetessé tenni. négyes, dalárdái előczimbalom szóló, zovallat. A beletti Károly ur gyógyszelkes urak nőrinberg kereskedésében, a v tárnál válthatók. U tért a páholy jegyel szerint a páholy je lád jegyek is szükse álló s már is elet közhasznu egyletint szített közönséget, hogy megjelenésük leséhez hozzá járul felkérjék azokat kik tanak, de a kiknek nem kézbesített l egylet igazgatójához duli sziveskedjenek

A debreczen a budapesti keresk jubileumán Dr. Pro K A jubileum nagyszá lenítésén, folyt le pesti áru- és értékre rem bejáratalán disz tók képeztek sorfalaszi n vallasokkorral rendet s a legnagyobb tótták a megjelentak: Trefort Ágost niszterek, Matlekovideon államtitkárok, Gyula, Jendrassik Szabó József, Gyul egyetemi tanárok, V és polgári kereskedő körök számos tagja. nácós és az akadémi elnöke hosszabb besz ma történetét. Ezut vasta fel Szapary melyben köszönetét sajnálatát, hogy azon meg nem jelenhetett mi iskola igazgatója szabb levelben, a sz mi iskola ifjusága pe e jubileumi ünnepe melyeket a titkár színdekia volt tanuló s az akadémia jelenleg lági Gábor mondott. Levin Jakab igazgató

Az eső má kadatlanul. A kocsi ban, s az országutak

A színház ma is a legvonzóbb locs-pocós idő dacvonzott: A fényes dí társáért K r e c s á n kitapsoltak. — A „N kön negyedikben fog ez új operette kedve várják az ismételt Gyula a „Márv

róla, de nyilván azért, mert megtetszett. — A mama azonban, mivel fölfedezéseimet közltem kaczagott:

— Milyen értelmetlenül beszélés. Igazán, minél szellemesebb a férfi, annál csacsiabb! Hiszen ha Jaqueline levehetné a tányérról a a kakasát, hát minden gondolkodás nélkül a szájába dugná.

— Kétségkívül, véltém én; de ez csak azt bizonyítja, — hogy még szendergő érzelék közl legkifejtettebb a száj Ennek hasznát vette már akkor is, amikor még nem is látott csak nézett. S okosan tenné! Gyakorlott száj finom és érzékeny, s ránézve a legbiztosabb szerzám, amelylyel a világ létezéséről meggyőződhetik. Azt mondom neked, asszony, hogy a mi lányunknak van esze. Igen a kakast megenné, de nem mintha éhes volna rá, hanem mert tetszését nyerte meg. — S valjon e gyermek ösztöne nem marad e meg a nagygyá nőttben is? Nem azt mondjuk, hogy magunkban szívjuk a képet a költeményt, a dallamot?

S míg én emigy fejtettem ki nézefemet, a miket a tudós világ bizonynyal helyesel, Jaqueline mind a ket tenyerével csapkodta a tányért, körmeivel kapargatott a kakás körül, szölongatta legédesebb, fájdalom, kissé érthetetlen hangokon, s eréyes kísérleteket tón a tányért föborítani. Persze, mozdulatai valami nagyon ügyesek nem voltak — A mozgás, bármilyen egyszerű, nehéz, ha a szokás hatalmából erőt nem merit. S minő szokásai volnának egy három hónapos, husz napos teremtésnek? Csak meg kell gondolnunk, hogy hány ideg,

izom, esont szükséges csak a kis ujunk mozdítására! Holden Tamás ur összes bajbait ugárlatni, ehöz képest csak gyermekjárték.

Darwin, az éles megfigyelő, alig talált csodálatraméltóbbat a kis gyermekek nevelésénél, írásánál. Erről a természeti csodáról irt ő egy vaskos kötetet. Mi könnyőrenek vagyunk, „mi tudósok“, — mondá Zola, az emberi léleketegségek bonczolója. Szerencsére, én nem vagyok olyan elfogott, mint Zola ur, s maradt bennem egy adag babona. En Jaqueline-nel kísérleteket nem teszek s megfigyelem a nélkül, hogy megzavarnám.

Igy csapkodott, kapkodott a maga vörös szárnnyasan, nem fért sehogysm a fejébe, hogy ez a tárgy megfoghatlan; tuljárt ez az eszén, a mivel sokat nem is mondtam, de ép ez a megfoghatatlanság ugy ömlött el a gyermek arcán, hogy meglátszott rajta, mint bámulja a világesodát. Minden a váratlan varázssával hat reá; bár olyan szoroson vannak hozzánk fűződve e kis teremtesek, egészen más a levégő, a mit beszivnak s megrökönyödnek olyan dolgok fölött, a mik előttünk mindennaposak.

— Kis tascók! — mondá gyöngöden az anyja.

— Édes lelkem, — oktattam én, — a te leányod tudatlan ugyan, mindazáltal igen értelmes. A ki valami szépet meglát, az azt bírni is akarja; ez a törekvés benne van az emberek östermeszetében. Hát nem akarod magadénak, ép úgy mint Jaqueline, a mit az élet díszének tartasz? Igy fogd föl a lányod igyekezetét a kakas után is.

— Fölfogom én. De lelkem, azt csak nem állított, hogy Jaqueline igazi kakasnak nézte ezt a festett képet, a mikor kakast még életében sem látott!

— Nem; de ő a dolgok látszatát ugy tekintti, mintha azok a dolgok volnának valósággal. Ilyen csalódásokból támadt a művészi érzék, s a csalódások a művészek titkai. Kiszámíthatlan idők óta törekednek ők arra, hogy élénk varázsolják a tárgyakat formáikkal, színeikkel. Evezredék multak el azon nap óta, hogy egy genialis barlanglakó rámetesztette a mammut alakját kőbaltája nyelére. Csoda-e, hogy az utánzás művészetében kifejtett tehetségnek sikerült félrevezetni egy olyan teremtest, ki csak három hónapot és husz napot élt eddigele? A csábító látszat, kit nem vakít el? S a tudomány maga, mely bennünket elemező rendszerével majmol, csakugyan a kézzel fogható valósággal foglalkozik, midőn a valóságot oktatja? Mit lát Robin tanár az ő legfinomabb mikroszkopia alatt? Látszatot, csupa látszatot! A hiu hazugságok izgatnak föl bennünket örökké, — panaszkodott már Euripides.

Igy beszéltem én bölcsen, s már hozzáfogtam, hogy az öreg Euripides versét elmondom, és megmagyarázom; de fájdalom a gyöngéd családi élet kevéssé segíti elő a bölcselkedő nézetek kifejlését. Midőn Jaqueline belátta, hogy tisztára lehetetlen leszednie a tányérról a kakast, dühbe jött, piros lett, akár a főtt rák, orczáskáját szótalan ránczokba rángatta s ajkait kitáltotta akkorára, mint

egy barlang, — a miből rettentő ordítás tört elő.

— Ezt már szeretem! kiálték én, ez mutatja, hogy van szenvedélye s jaj annak, ki a szenvedélyek útjába áll. Minden nagy e földön a szenvedélyek gyümölcse. Tűzfészkéből csak parányi szikra elemi erővel hat egy csemmő kebelében. Lányom, én megvagyok veled elégedve. Legyenek szenvedélyeid s nőjének azok veled együtt. S majd ha megtanultad az élet iskolájában szenvedélyeidet uralkodni, akkor azok hatalma lesz a te erőd, s azok nemessége a te boldogságod! Szendvedélyek nélkül sivar, hideg, — semmitérő az élet!

— Isten ments meg ettől a fecsegéstől! jajgatott a Jaqueline mamája. Olyan vagyok, mintha két malomkerék közé jutottam volna; az egyik oldalon mindenfélet prédikál a bölcs, a másikon pedig ordít egy gyerek, mert igaz-zinak nézte a festett kakast. Mennyi türelmének kell egy szegény asszonynak lenni, hogy elviseljen egy férjet és egy gyermeket.

— A te lányod először láttam meg a szépet életében, feleltem én nyugodtan. Ez őrdögi ereje a megmagyarázhatatlannak, mondaná valami rongyes férfi. Természetes próbálkozása szellemi erőnek, mondom én; de az ilyen próbáknak sem korán, sem rendszeretlenül történniök nem szabad. Drága eleltársam, neked hatalmadban áll a gyermek fájalmait lecsillapítani. Áltasd el a leánykádát.

becsülhetlen szolgálatot tesz annak felvirágzására. Aláírások a jelen kiadásra folyóvált elfogadtatnak. Budapest, 1882. november elején. A m. t. a. k. d. könyvkiadó bizottsága. — E jelen várlalapot melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Boleznal Antal e tehetséges fiatal zenészerzőnek **tíz eredeti magyar dalára** bocsátott ki aláírási felhívást Golenich Károly, a „Jászberény és Vidéke” szerkesztője. E dalokról Simonffy Kálmán zenészerző így nyilatkozott: „E szerzemények nemcsak kiállják a bírálatot; de tartalmasságuknál fogva számot is tesznek. Nem afféle idegen zenei mímásból összetákolt melódiák ezek, melyeket a fővárosi újabb és legújabb keletű népszimnyékben eleget hallhatunk, hanem egy költői hangulatnak zenei formába öntött érzelm nyilváníatai. E dallamok jobbad természetes folyással bírnak, melodikusok, s a mi fő: magyaros zamatnak. Mindegyikben az alföldi magyar verlüket s a mai ferde irányu dalköltészetünkben már ez is érdem.” Egy példány ára 1 frt, s előfizetni lehet ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésében is.

— **Megjelent az „Önügyvéd”** harmadik kiadásának 14-ik füzeté, írta Knorr Alajos, kiadja ifj. Nagel Ottó Budapesten. Nemzeti színház épületében. Ezen igen érdekes és tartalmas füzet ára 30 kr. Az első tíz füzet, mint a munka első felkötete, külön füzeve is kapható. Ára 3 frt.

Napi hírek.

— **A kaszáló ügy.** Debreczen szabad királyi város törvényhatósági bizottsága 1882-dik évi november hó 29-kén szerdán délelőtt 9 órakor folytatva rendkívüli közgyűlést tart. Tárgy: **A cseres kaszáló k.** — ügye Jegyzés: Ha ezen nagy fontosságú ügy szerdán délelőtt be nem fejeztetnek a következő napokon, a délelőtti órákban, minden további meghívás nélkül tárgyalatni fog. Debreczen, 1882. november 25. Polgármester.

— **A szabadelvű párt** fényes győzelmet aratott Nagyváradon. A városi közigazgatási bizottságban megválasztott helyekre csupa szabadelvű párti jelöltek választottak meg, míg a 48-as pártból senki sem választott meg.

— **A tisztviselői egyesületének** december hó 7-én a „Bika” vendéglő nagy termében tartandó zenei estélyére a meghívókat ma szétküldöttük, s mint a meghívóban közölt program tervezetből kitűnik igyekeztünk a zenészi részt változatossággal is élvezetessé tenni. Lesz ugyan is férfi vonós négyes, dalárdai előadás, nőiének — hegedű s zibalmal szóló, zongorázás négy kézre s zavalat. A belépti jegyek előzetesen Tamásy Károly ur gyűjlesztésében. Szepessy s Kerekes urak nóringeri s Csáthy Károly ur könyvkereskedésében, a vigalm estéjén a helyi pénzárnál válthatók. Ugyan ott válthatók 2 forintért a páholy jegyek is, de megjegyeztetük miszerint a páholy jegyekhez személy vagy család jegyek is szükségesek. Alig 2 év óta fenn álló s már is élet teljes fejlődésnek indult, közhasznu egyetünk érdekében kérjük egy a tisztelt közönséget, mint az egyleti tagokat, hogy megjelenésükkel estélyünk fényének emeléséhez hozzá járulni kegyeskedjenek. Végül felkérjük azokat kik a meghívásra igényt tartanak, de a kiknek tévedés folytán a meghívó nem kézbesített hogy ebbeli igényekkel az egylet igazgatójához péterfia-utca 832 sz. fordulni sziveskedjenek. A rendezőség.

— **A debreczeni kereskedelmi tanintézetet** a budapesti kereskedelmi akadémia 25 éves jubileumán Dr. Propper N. János képviselte. A jubileum nagyszámú és díszes közönség jelenlétében, folyt le vasárnap délelőtt a budapesti áru- és értéktörzse díszteremben. A terem bejáratánál díszmagyarba öltözött hallgatók képeztek sorfalat, míg a rendezők nemzeti színű válokorral ellátva tartották fenn a rendet s a legnagyobb előzetesítést tanúsították a megjelent vendégek iránt. Jelenvoltak: Trefort Ágost és Bedekovich Kálmán miniszterek, Matlekovics Sándor és Tanárky Geon államtitkarak, Herrich Károly, Schmierer Gyula, Jendrassik Jenő egyetemi rektor, dr. Szabó József, Gyulai Pál, Klingert István egyetemi tanárok. Wahrman, nagykereskedői és polgári kereskedelmi testületek s a tanügyi körök számos tagja. Weisz B. Ferencz kir. tanácsos és az akadémia vezérő bizottságának elnöke hosszabb beszédben vázolta az akadémia történetét. Ezután Jónás János titkár olvasta fel Szapary pénzügyminiszter levelét, melyben köszönetét fejezi ki a meghívásról s sajnálatát, hogy azon hivatalos teendő miatt meg nem jelenhetett. A temesvári kereskedelmi iskola igazgatója és tanárikara egy hosszabb levelben, a székesfehérvári kereskedelmi iskola ifjúsága pedig táviratilag fejezte ki a jubileumi ünnep alkalmából jókívánatait, melyeket a titkár szintén fölolvastott. Az akadémia volt tanuló nevében dr. Várnai Lajos, az akadémia jelenlegi hallgatóinak sorából Világi Gábor mondott köszönetet. Az ünnepélyt Levin Jakab igazgató beszéde fejezte be.

— **Az eső** már harmadnapja zuhog szakadatlanul. A kocsi a kerekagyig járnak sárban, s az országutak valóságos járhatatlanok. — **A színházról.** — „Tékozló” még ma is a legvonzóbb darabok egyike. Tegnap a locs-pocso idő daczára is nagy közönséget vonzott. A fényes díszletek ügyes összeállításáért **Kreccsányi** és **Borándot** kitapsolták. — **A „Nap és hold”** csütörtökön negyedikben fog színpadra lépni. — **A kik ez új operette** kedves zenéjét hallották ohajtvá várják az ismételt előadást. — **Abonyi Gyula** a „Márvány hölgyek” című

hatásos szép francia drámát választotta jutalomjátékaul. — **Ujdonságok** ul színgazgatónak a következő darabokat tűzte ki: „Szászszűz” operette; **Stomfaycsalád** Csiky legújabb szimnyé; A „két Rantzau” és „Lili”.

— **Az elrabolt békés-gyulai kis leány.** Nehány fővárosi lap s utánuk a „Debreczen” is azt a szenzációs hírt közölte hogy Békés Gyulán egy ismeretlen zsidó egy négy esztendő leánykát el akart rabolni. A „Békés” vasárnapi száma e tárgyra vonatkozólag a következőket közli: „Az egész dologban annyira igaz, hogy állítólag múlt hétfőn, tehát még f. hó 13-án Krupicska helybeli szabó négy éves leánykájának egy ösmeretlen szakállas ember — aki ép úgy lehetett keresztény, mint zsidó czukort vett és ment vele az utcán, vagy a sugáruton, s Heverda szabó 13 éves inasa meglátva őt, állítólag kérdezte tőle, hogy mit akar a leánykával, mire a szakállas ember barátságosan beszélgetve visszafordult és a leánykát haza felé kísérte. Azután elvált és minden rendben maradt. Üldözetestől, vagy hogy erőszakkal kellett volna a leánykát tőle elvenni vagy pláne hogy szökési szándéka lett volna, mindebből egy betű sem igaz. Sőt ismételtük, azt sem lehet konstataálni, hogy az illető zsidó volt-e vagy keresztény Gyanus csupán annyi a dologban, hogy az anya, ki eleinte fel sem vette az esetet, csak f. hó 23-án tett jeentést a rendőrkapitánynak.

— **Gyilkossági kísérlet és öngyilkosság.** Megrendítő dráma játszódott le pénteken Szegeden, a völgy utca egyik korcsmájában. Az ivóba fel három órakor egy dult arcu 30—35 éves férfi rohant be s e szavakkal: „Visszajöttem, hogy meghaljak veled. Feleségemnek nem keltek, szegény vagyok, temessenek el veled!” — pisztoly szögözött Pap Sándorné korcsmárosné mellének. Egy Rebecka nevű asszony, ki ép a korcsmában volt, megragadta a merénylő karját s a lövésben megakadályozta. Papné ezalatt kimenekült s a támadó most akadályozójára süttötte a pisztolyt, de ezt csak horzsolta a golyó s így ő is elmenekülhetett. A merénylő egyedül maradván az ivóban, görcsösen zokogott egyideig, aztán ziven lötte magát fegyverével. Az előhívott rendőrség és orvos már csak a halált konstataálta. A merénylő neve: Manó Sándor s Kecskeméten nemrég asztalos műhelye volt. Papnéval szerelmi viszonya volt, de midőn ez megtudta, hogy Kecskeméten neje és gyermekei vannak, megszakított vele minden közlekedést. Manó ekkor elutazott Szegedre, de 3 nap elölt visszavért Papnéhoz s eljött követelte. Papné szép szóval hatott az elzúllott élet emberre s az utazási költséget is felajánlotta, ha vissza tér övéhez. Manó ezt meg is ígérte, de ígértet nem tartotta meg. A szerencsétlen ember holttestét a közközházba szállították, hol az orvosrendőri vizsgálatot tegnap ejtették meg.

— **Királyunk és a magyar művészet.** O felsége a király magas látogatása a műcsarnokban rendkívüli jelentőséget kölcsönöz az ősi kiállítás második sorozatának és a magyar művészet fejlődésében valóságos diadalt jelent, hogy ő felsége több képet, melyek tetszését különösen megnyerték, megvásárolt; e festmények, melyek mind magyar festőktől valók, s tárgyak is többnyire magyar nemzeti jelleggel bírnak, a következők: „Estszürkület”, Spányi Bélától, „Bácsu”, Baditz Ottótol, „Laczkonyha”, Agghazy Gyulától, — „Házatérő aratók”, Ebner Lajostól, „A menekültek”, Vágó Páltól és „Carrarai márványhegyek”, Markó Andrástól. A fényes pelda követőkre talál s örvendetes jelenségnek mondható, hogy a műcsarnok most a déli órákban a főrangú világnak rendez találkozósi helyül szolgál.

— **A pálinka ivás** nálunk is terjed, főleg a felvidéki tót, oláh és ruthén nép közt — és bizony itt-ott a magyar falukban is. A közoktatásügyi miniszter most körrendeletet küldött a tanfelügyelőknék, hogy legyen gondjuk e bajgátlására is. A tanítók magyarázzák meg a gyermekeknek a pálinka-ivás butító s testgyöngítő hatását. Hazánias és emberbaráti munkát végez a tanító, ki a népet ily káros szokas elhagyására buzdítja.

— **Modern házasság.** A Csallóközéből Szent Antalról írják a „Pr. Ztg.”-nak a következőket: E hó 21-én sajtáságos esküvő folyt le községünkben Lepes Pétre a vőlegény 23 éves erőteljes fizkö, menyasszonya, Gyurányi Julia ellenben olyan öreg anyóka, a kimár 65 tavaszt élt át szerencsésen. Van azonban a menyasszonynak, — illetve már új menyecske, — két tulajdonsága, a mi Lepeset a vakmerő házasságra elcsábította: először, hogy vagyona kitesz kerek 500 frtokat, — míg a vőlegény szegény napszamos ember, — másodsor, hogy Julia tökéletesen — süket.

— **Iszonyú kivégzés.** Laalandban, Nakokov mellett, elborzasztó körülmények között végezték ki Sjallanders Anderst s a kopenhági sajtó méltán sürgeti egyhangulag a kivégzés módosítását, vagy a halálbüntetés eltörlését. A hatóság nagyon keves övintézkedést tön meg a kivégzésnél arra, hogy a 4000 fonyire növekedő közönséggel megbirkózhassék. A tőket a hóval fódott földre állították úgy, hogy azt mindenki kényelmesen láthatta, de sőt egészen hirlapíró példájára, kik borzadtak a bekövetkező látványtól, húzódott a közönség annyira vissza, hogy a kivégzés pontja körül egy kis szabad hely maradt; az államérter egy vén törvényszéki szolga képviselte egy magán. Az elítelt 8 órakor érkezett meg, vele egy lelkes, a börtön papja, a börtönmester és a börtönőr. Miután az ítéletet fölolvasták, s az elítelt bünbánólag megvallotta vétékét, hosszasan beszélt a lelkeséssel, aztán átadták a hóhérnak. A hóhér és segédeje nagy lassúsággal vetkőztették le az elíteltet derékig, de a nyakszorító vásakat csak nagyobb fáradozás után

sikerült rá megerősíteni. Mig a hóhér segédeje felre lépett, a hóhér megragadta a börtönt; az első sújtás a szorító vasat találta és a vállat. Daczára annak, hogy a szorító vas ketté pattant, az elítelt a földön maradt fekvé. Erre a hóhér sújtott másodsor is, eltalálta a nyakat, de nem elég erősen arra, hogy a fejet a törzstől elválassza. A vér telefrecscentette a hóhérsegéd arczát; az elítelt rettenetesen rángatózódott, jobb vállá emeltebben remegett s eltorzult arczát a hóhér felé fordítá. Végre a harmadik csapásnál lehullott a fej s a test is leesett a tőkeről. A vérrel egészen teleborított hóhérsegéd néhány pillanatra hajánál fogva a magasba tartotta a levágott főt. A közönség hangot sem adott, az ijedség megdermesztett mindenkit, némán állottak, de több ember elájult. S még ezzel az iszony nem is ért véget. Roppant tolongás keletkezett, mert a mig a koporsót keresték, mindenki látni akarta a holttestet, melyet csak nagy fáradsággal lehetett eltakarítani.

— **Rémös jelenet a színházban.** A párisi Folies Bergéres színház közönségének a napokban megrázó jeenetet kellett látnia. E kisebb rangu színházban jelenleg egy japáni költőtanúcsos társaság vendégszerepel. A társaság tagjainak egy része zsenge fu és leánygyermek, kiknek hajmeresztő ügyességük sok telt házat szerzett az igazgatónak. A kis leányok, kiknek sajtáságos báját nem kevésse emelik a furtjeikbe font aranypikkelyek, a csillogó kék selyem ruha, csak a mutatványok végén lépnek fel nagy tömegben, hogy meghódítsák a közönséget. Az egyik mutatványszám nagyon is szorongóvá tette a közönség figyelmét. A terem menyezeteről egy férfi függött fejjel lefelé, két kezében egy háromszögletű bambusz-nádkészüleket tartott, melyről három bambusz-pózna csüngött. Egy törpe férfi, egy fu és egy leány, majmok módjára, gyorsan kuszak fel egy kötel segítségével a póznára. Mikor megkapták a póznát, elrántották alóluk a kötelet s ök terdekkel átfogva a póznát, legyezőjükkel kaczerón csapoktatták magukat. Azután felkuszak a póznán, majd gyorsan leereszkedtek egészen a pózna végére, úgy, hogy egy hajszál csak — és le buknak a földre. — A taps kitört. Ujra felkuszak s most fejjel lefelé ismétlik ugyanazt a mutatványt. Borzasztó sikoltás hangzik a teremben. A leány lebuokott a közönség közé, egy nő karjai fogták fel. A nő elájult, a gyermeket pedig a színházi munkások kivitték. A megijedt közönség kiáltozni kezdett, hogy vessenek véget a mutatványnak. Fel is dobták mindjárt a kötelet s a fenn levő három japáni leereszkedett. Szerencsére a lebuokott leány nem sérült meg erősen, a nőnek azonban, a ki felfogta, kifiamodott a vállá. Több baj is történt a közönség sorában, a gyöngébb idegzetű nők görcsöt kaptak a rémos jelenet láttára, vagy elájultak. Alig mult el azonban az ijedelem, már ismét megcsendült a zene, s a japániak folytatták boszorkány-táncukat.

ÖNGYILKOSOK

czim alatt lapunk szerkesztőjének **Vértesi Arnoldnak** egy kötet elbeszélése jelent meg. **Tartalma következő:** **Az apostol. — Mulandóság. — A művész. — A tárgyaláson. — A kalandor. — Az ígérlet. — A jegyesek.** — Ára a 16 ivnyi finom velin papírosra nyomott kötetnek 1 frt 50 kr. Kapható helyben minden könyvkereskedésben és a „Debreczeni Ellenőr” szerkesztőségében.

— **A Heller-féle zenélő művek** ezen időtájban mindig hirdettetnek, hogy a karácsonyi asztalok legdrágább tárgyait is felülmúlhassák. Meggyőződésből kérjük: Mit ajándékozhat kevesebbet és szebbet ennél a férj nejének, a vőlegény menyasszonynak, a legújabb barátjának? Ez előváraszója a boldogult élt órákat, nevet és trefál, vig, s emeli a szívet és kedélyt komoly változataival, elüzi a szomorúságot és buskomorságot, a legújabb társalgó és barát az egyedülletben, sőt betegségben és az otthonvesztésben is! Egyszóval, a Heller-féle zenélő műnek egy salonban, betegágyban, s egyáltalában egy jó háznál sem kellene hiányozni. Vendéglősök, czukrázások, vagy bármily hasonló az é számára nincs egyszerűbb és biztosabb vonzerő, vendégek és vásárlók marandó megnyerésére, mint egy ily mű. A mint több oldalról bizonyítják ily üzletek bevételai megkészerződtek, a miért minden vendéglősnek és üzletlajdonosnak, kik e zenélő mű birtokában még nincsenek, annak sürögés megszerzése eléggé nem ajánlható, annálkább, mivel kívánatra fizetési kedvezmények is engedélyeztetnek. Azon lelkes urak, kik hivatásuknál, vagy lakhelyüknel fogva hangversenyekben nem vehetnek részt, egy ily zenélő mű a legszebb és legállandóbb élvezetet szerzi meg.

Megjegyezzük, hogy az egyes darabok kiválasztása a legfinomabbul van átgondolva, a legújabb és legkedvesebb régi operák, operettek, táncdarabok és népdalok vannak a Heller-féle zenélő műben a legszebben csoportosítva. Szerencsénk van sok udvarnok és magas uraságoknak szállította lehetni, zenélő művünk sok kiállításán díjat nyert, legújabbban Mellbo-urneában az egyetlen volt e nemben, mely a legelső okmánydíjat és ezüst érdemet nyerte. Egy a telen rendezendő sorsjáték 100 darab zenélő művel 20,000 frank értékben, viszhangra

fog találni, mert minden vevő egy kis zenélő dobozt kap s e mellett egy nagy mű birtokába is juthat; minden 25 frankért egy részletsorsjegy adatik. Gazdag tartalmu képes árjegyzékek és a sorsolási terv kívánatra bérmentve küldetik.

Mindenkinek ajánljuk, hogy egy kis zenélő doboz megrendelésénél is egyenesen a gyárhoz forduljanak, mert sokhelyt oly Heller-féle műveket árulnak, melyek valóban nem azok. Minden valódi mű és doboz névnyomattal van ellátva, mely figyelembe veendő. A gyár sehol sem tart raktárt.

Közgazdaság.

A budapesti terménycsarnok távsürgönye. — Budapest, nov. 28. —

A gabnatörzsdén ma élénk forgalom fejlődött. A kínálat igen bőséges volt, különösen egész rakományok kínáltattak, úgy, hogy a forgalom 35,000 mmászára rugott. Az árak általában 10 králal, egyes rakományonkint 15 krral emelkedtek. Legmasabb ár volt 81.5 k. tiszavideki buzáért 10. frt.; legkisebb ár pedig 75.3 k. oláh buzáért 8.35 frt.

Hivatalosan jegyztetett:

Szokványbuza tavaszra 9.40—9.42. Bársági tengeri 1883. május—juniusra 6.05—6.08. Szokványzab tavaszra 6.40—6.42. Káposztarepce auguszt. — szeptemberre 13¹/₂—13¹/₄.

Legújabb.

A „Debreczeni Ellenőr” eredeti távirata. **Budapest.** nov. 28. (Érk. d. u. 2 ó.) A képviselőház az 1883-iki költségvetés általános tárgyalását megkezdte; Hegedűs Sándor előadó ajánlja elfogadását. Helfy ellenindítványt terjeszt be. — Csütörtökön az alsó- és felsőház összülést tart a koronaór választása végett. Holnap 1 órakor zárulás lesz ennek megbeszélése végett. **London,** nov. 28. (Érk. d. u. 3 óra.) Aberdeenshireben a vonat alatt a vasut i hid leszakadt s tizenegy személy meghalt. **Budapest.** nov. 29. Hoitsy Pál országgyűlési képviselő, a szombati zajosülés alkalmával sértőnek találta személyére néze Péchy Tamás elnök egy megjegyzését, azért ezt elégtételadásra szólíttatta fel. Segédei br. Prónay és Hermann Ottó. Péchy Tamás segédei báró Podmaniczky Frigyes és Ivánka Imre.

DEBRECZENI SZÍNHÁZ.
III. Bérlet Szerda, november 29. 16. szám.
Előszór:
NANA.
[Zola regénye után írt szimnyü.]
Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos **Vértesi Arnold.**
Főmunkatárs: **Karczag Vilmos.**

Nyilt-tér.
Árverési hirdetés.
A székelyhidi vásárvám jog haszonélvezete f. évi október hó 4-én délelőtt 10 órakor nyilvános árverés útján a legtöbbet idérőnek haszonbérbe fog adni. Ugyanakkor 10% bánat pénzzel ellátott zárt ajánlatok (Offert) is elfogadtatnak. Bővebb felvilágosítást ad az urad. számtartói hivatal.
Székelyhid, 1882. november 21.
VALOVICS,
számtartó.

Nagy ezüst éremmel kitüntetve Bécs, Linz, Tplioz, St.-Polten és Teschenben
Cs. kir. egyedül eng bécsi vízmentes általános bór-szenőcs Russ Károly és társától.
Gyár és főraktár Bécs IV. Apfalgasse Nr. 6.
A cs. kir. közgaz. miniszterium részéről kipróbált és a hadseregnek alkalmazott első mert legjobb **bőr fentartó szer.**
Czipő, csizma, koci-bőrök és szíjjazatok jótállás mellett egyszeri használat után **puhák rugékonnyak** és teljesen **vízmentesek** lesznek. **Raktár Debreczenben** Dáné István és Ungár Lajcsnál.

